

Sygn. akt VU 721/15

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 10 lutego 2016 roku

Sąd Okręgowy w Piotrkowie Trybunalskim, Wydział V Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w składzie:

Przewodniczący SSO Urszula Sipińska-Sęk

Protokolant st. sekr. sądowy Zofia Aleksandrowicz

po rozpoznaniu w dniu 4 lutego 2016 roku w Piotrkowie Trybunalskim na rozprawie

sprawy z wniosku J. K.

przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddział w T.

o prawo do emerytury

na skutek odwołania J. K.

od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w T.

z dnia 25 maja 2015 r. sygn. (...)

oddala odwołanie.

Sygn. akt VU 721/15

UZASADNIENIE

Decyzją z dnia 25 maja 2015 roku Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w T. odmówił J. K. prawa do emerytury, z uwagi na brak 15-letniego okresu pracy w warunkach szczególnych.

Od decyzji powyższej pełnomocnik wnioskodawcy J. K. złożył w dniu 29 czerwca 2015 roku odwołanie wnosząc o jej zmianę poprzez przyznanie swojemu mocodawcy prawa do emerytury po zaliczeniu do okresu pracy w warunkach szczególnych okresu pracy od maja 1980 roku do lipca 1994 roku

w Fabryce (...) na stanowisku kontrolera.

W odpowiedzi na odwołanie organ rentowy wniósł o jego oddalenie wskazując, że sam pracodawca trzykrotnie odmówił wnioskodawcy potwierdzenia pracy w warunkach szczególnych w okresie od 8 maja 1980 roku do 31 lipca 1994 roku, stwierdzając jednocześnie, że w takich warunkach wnioskodawca pracował jedynie w okresach 1 lipca 1977 roku – 2 maja 1978 roku oraz 1 sierpnia 1997 roku – 31 grudnia 1998 roku.

W piśmie procesowym z dnia 2 grudnia 2015 roku pełnomocnik wnioskodawcy wskazał, że podstawą prawną odwołania jest wykonywanie w spornym okresie przez wnioskodawcę pracy w warunkach szczególnych wymienionych w wykazie A dziale XIV poz. 24 pkt 1 Załącznika nr 1 do Zarządzenia nr 17 Ministra Górnictwa i Energetyki z dnia 12 sierpnia 1983 roku w związku z pracami wymienionymi

w Dziale III poz. 79 tj. nadzorował kucie ręczne w kuźniach przemysłowych oraz obsługę młotów mechanicznych oraz w Dziale XIV poz.12 czyli nadzorował prace przy spawaniu i wycinaniu elektrycznym, gazowym, atomowo-wodorowym.

Sąd Okręgowy ustalił następujący stan faktyczny:

J. K., urodzony w dniu (...), złożył w dniu 20 maja 2015 roku wniosek o emeryturę. Wnioskodawca nie jest członkiem otwartego funduszu emerytalnego.

(dowód: wniosek o emeryturę k. 1-4 akt emerytalnych)

Na dzień 1 stycznia 1999 r. wnioskodawca udowodnił okres ubezpieczenia w rozmiarze 25 lat, 4 miesiące i 22 dni, w tym **2 lata 8 miesięcy i 4 dni** stażu pracy w warunkach szczególnych tj. okres zatrudnienia:

- od 15 grudnia 1976 roku do 15 maja 1977 roku w (...) w P.;
- od 1 lipca 1977 roku do 2 maja 1978 roku w Fabryce (...) w P.;
- od 1 sierpnia 1997 roku do 31 grudnia 1998 roku w Fabryce (...) w P..

(dowód: decyzja z 25 maja 2015 roku k. 16 akt ZUS, odpowiedź na odwołanie k.12-13)

J. K. od 23 maja 1977 roku do 31 grudnia 1998r. był zatrudniony na podstawie umowy o pracę w Fabryce (...), która następnie przekształciła się w Spółkę Akcyjną (...) na stanowisku kontrolera jakości .

(dowód: umowa o pracę k.1 akt osobowych, świadectwo wykonywania prac w szczególnych warunkach k.8 akt emerytalnych)

W okresie od 1lipca 1977r. do 2 maja 1978r. pracował jako kontroler jakości w wydziale (...), gdzie zajmował się odbiorem prac malarskich.

W okresie od 3 maja 1978r. do 15 kwietnia 1980r. wnioskodawca odbywał zasadniczą służbę wojskową.

Do pracy wrócił po odbyciu służby wojskowej w dniu 8 maja 1980 roku i do 31 lipca 1994r. pracował na stanowisku kontrolera jakości w dziale (...) (który zmienił nazwę na (...), a następnie na (...)) na wydziale (...). Był to oddział przygotowawczy dla produkcji jednostkowej. W wydziale (...) pracowali upalacze, ślusarze, kowale, wiertacze, ucinacze na gilotynach tzw. krajacze. Wykonywali oni z blachy i kształtowników detale do dalszej produkcji o wymiarach od 10 milimetrów do metra.

(dowód: umowa o pracę k.11 akt osobowych, angaże k.12-22, k.24-27, k.29, k.30- 38 świadectwo wykonywania prac w szczególnych warunkach k.8 akt emerytalnych, zeznania C. J. protokół rozprawy z dnia 4 lutego 2016 roku 1 minuta 24 sekunda- 17 minuta 45 sekunda k.26-27, pismo z 7.04.200r. – k. 46 akt osobowych)

Do stałych obowiązków wnioskodawcy należało odbieranie gotowych detali od upalaczy (10 pracowników), ślusarzy (10 pracowników) i kowali (20 pracowników) i kontrolowanie ich jakości tj. czy są zgodne z rysunkiem technicznym. Kontrola jakości odbywała się zawsze przy danym stanowisku pracy. Bezpośrednim przełożonym wnioskodawcy był kierownik.

U. przy pomocy automatów albo ręcznie wycinali z blachy detale, które następnie szły do ślusarzy, którzy je gratowali, czyli pozbawiali ostrych krawędzi, szlifowali i fazowali zgodnie z rysunkiem technicznym. Kowale pracowali na kuźni w odrębnym pomieszczeniu o wymiarach 20 na 30 metrów znajdującym się na końcu hali, gdzie wykonywali odkówki śrub.

(dowód: zeznania świadka W. J. protokół rozprawy z dnia 10 listopada 2015 roku 4 minuta 43 sekunda – 13 minuta 6 sekunda k.19-20 , zeznania C. J. protokół rozprawy z dnia 4 lutego 2016 roku 1 minuta 24 sekunda- 17 minuta 45 sekunda

i zeznania wnioskodawcy protokół rozprawy z dnia 4 lutego 2016 roku 17 minuta 45 sekunda – 28 minuta 54 sekunda k.26-27)

Pismem z dnia 6 kwietnia 2000r. wnioskodawca zwrócił się do pracodawcy o wystawienie świadectwa wykonywania prac w szczególnych warunkach za okres lipca 1977r. do maja 1978r. oraz od maja 1980r. do lipca 1994r. i od sierpnia 1997r. do chwili obecnej.

(dowód: wniosek – k. 47 akt)

W odpowiedzi na powyższe (...) S.A. w P.. poinformowała wnioskodawcę, że na podstawie prowadzonej dokumentacji osobowej i w wyniku szczegółowej analizy przebiegu pracy, do pracy w warunkach szczególnych zostaje mu zaliczony okres od 1 lipca 1977r. do 2 maja 1978r. oraz od 1 sierpnia 1997r. do chwili obecnej na stanowisku kontrolera jakości (kontrola specjalistyczna prac malarskich).

(dowód: pismo z 11.05.2000r. – k. 48 akt osobowych)

Pismem z dnia 28 listopada 2000r. wnioskodawca ponownie wniósł o zaliczenie mu do pracy w warunkach szczególnych okresu od maja 1980r. do lipca 1994r.

(dowód: pismo z 28.11.2000r.- k. 49 akt osobowych)

Pracodawca pismem z dnia 13 grudnia 2000r. podtrzymał swoje dotychczasowe stanowisko.

(dowód: pismo – k. 50 akt osobowych)

Pismem z dnia 10 września 2014r. wnioskodawca zwrócił się ponownie do pracodawcy o wystawienie świadectwa wykonywania prac w szczególnych warunkach za okres od maja 1980r. do lipca 1994r.

(dowód: wniosek – k. 97 akt osobowych)

W odpowiedzi na powyższe (...) Spółka Akcyjna (...) Oddział w P.. (następca prawny (...)) wystawił wnioskodawcy świadectwo wykonywania pracy w warunkach szczególnych, w którym zaświadczył, że wnioskodawca w okresach od 1 lipca 1977 roku do 2 maja 1978 roku na stanowisku brakarz (kontrola specjalistyczna prac malarskich) oraz od 1 sierpnia 1997 roku do 31 grudnia 2008 roku na stanowisku kontroler jakości (kontrola specjalistyczna prac malarskich) wykonywał prace wymienione są w dziale XIV, poz. 24, pkt.1 wykazu stanowiącego Załącznik Nr 1 do Zarządzenia Nr 17 Ministra Górnictwa i Energetyki z dnia 12 sierpnia 1983 roku w sprawie określenia stanowisk pracy w resorcie górnictwa i energetyki, na których są wykonywane prace w szczególnych warunkach.

(dowód: świadectwo wykonywania prac w szczególnych warunkach k.8 akt emerytalnych)

Pracodawca odmówił wnioskodawcy wydania świadectwa wykonywania pracy w warunkach szczególnych za sporny okres (okoliczność bezsporna).

Sąd Okręgowy zważył co następuje:

Odwolanie nie zasługuje na uwzględnienie.

Stosownie do art. 184 ust. 1 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 roku o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (tekst jedn. Dz. U. z 2013r. poz. 1440 ze zm) ubezpieczonym urodzonym po dniu 31 grudnia 1948 r. przysługuje emerytura po osiągnięciu wieku przewidzianego w art. 32, 33, 39 i 40, jeżeli w dniu wejścia w życie ustawy (tj. w dniu 1 stycznia 1999 r.) osiągnęli:

1)okres zatrudnienia w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze wymaganym w przepisach dotychczasowych do nabycia prawa do emerytury w wieku niższym niż 60 lat – dla kobiet i 65 lat – dla mężczyzn oraz

2)okres składkowy i nieskładkowy, o którym mowa w art. 27.

Emerytura, o której mowa w ust. 1, przysługuje pod warunkiem nieprzystąpienia do otwartego funduszu emerytalnego albo złożenia wniosku o przekazanie środków zgromadzonych na rachunku w otwartym funduszu emerytalnym, za pośrednictwem Zakładu, na dochody budżetu państwa (ust. 2).

W świetle powyższych regulacji żądanie wnioskodawcy należało rozpoznać w aspekcie przepisów rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 roku w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze (Dz.U. Nr 8 poz. 43 z późn. zm.), zwanego dalej rozporządzeniem. Z treści § 4 tego rozporządzenia wynika, iż pracownik, który wykonywał prace w szczególnych warunkach wymienione w Wykazie A, nabywa prawo do emerytury, jeżeli spełnia łącznie następujące warunki:

- osiągnął wiek emerytalny wynoszący: 55 lat dla kobiet i 60 lat dla mężczyzn,
- ma wymagany okres zatrudnienia, w tym co najmniej 15 lat pracy w szczególnych warunkach.

Ten „wymagany okres zatrudnienia” to okres wynoszący 20 lat dla kobiet i 25 lat dla mężczyzn, liczony łącznie z okresami równorzędnymi i zaliczalnymi do okresów zatrudnienia (§ 3 rozporządzenia), natomiast pracą w warunkach szczególnych jest praca świadczona stale i w pełnym wymiarze na stanowiskach wskazanych w załączniku do tegoż aktu (§ 1 i § 2 rozporządzenia).

Zgodnie z art. 32 ust. 2 ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych, za pracowników zatrudnionych w warunkach szczególnych uważa się pracowników zatrudnionych przy pracach o znacznej szkodliwości dla zdrowia oraz o znacznym stopniu uciążliwości lub wymagających wysokiej sprawności psychofizycznej ze względu na bezpieczeństwo własne i otoczenia.

W przedmiotowej sprawie kwestią sporną między stronami było to, czy wnioskodawca posiada wymagany 15-letni okres zatrudnienia w szczególnych warunkach. Spełnienie pozostałych przesłanek nie było przedmiotem sporu, a jednocześnie nie budzi żadnych wątpliwości – wnioskodawca ma wymagany okres zatrudnienia, to jest 25 lat, ukończył 60 lat i nie jest członkiem otwartego funduszu emerytalnego.

Sam fakt zatrudnienia wnioskodawcy w Fabryce (...) był niesporny w świetle dokumentów znajdujących się w jego aktach osobowych. Spornym pozostawał charakter pracy wykonywanej przez wnioskodawcę w okresie od dnia 8 maja 1980 rok do dnia 31 lipca 1994 roku tj. czy była to praca wykonywana w szczególnych warunkach, czy też nie.

Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w T. zakwestionował szczególne warunki pracy wnioskodawcy w okresie zatrudnienia od 8 maja 1980 rok do 31 lipca 1994 roku w Fabryce (...), gdyż pracodawca trzykrotnie odmówił wnioskodawcy wydania świadectwa pracy w warunkach szczególnych za ten okres, a dokumenty nie potwierdzają szczególnych warunków pracy.

Wprawdzie stosownie do § 2 ust. 2 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 roku w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze (Dz.U. Nr 8 poz. 43 z późn. zm.), okresy pracy w warunkach szczególnych, stwierdza zakład pracy, na podstawie posiadanej dokumentacji, w świadectwie wykonywania prac w szczególnych warunkach, wystawionym według wzoru stanowiącego załącznik do przepisów wydanych na podstawie § 1 ust. 2 rozporządzenia lub w świadectwie pracy. Należy jednak wskazać, że z cytowanego wyżej § 2 rozporządzenia nie wynika, aby stwierdzenie zakładu pracy w przedmiocie wykonywania przez pracownika pracy w warunkach szczególnych czy brak takiego stwierdzenia miało charakter wiążący i nie podlegało kontroli organów przyznających świadczenia uzależnione od wykonywania pracy w szczególnych warunkach. Brak zatem świadectwa nie wyklucza dokonania ustalenia pracy w warunkach szczególnych

innymi środkami dowodowymi w toku postępowania sądowego, z tym że ciężar wykazania takiej pracy spoczywa na skarżącym.

Wnioskodawca nie sprostował temu obowiązkowi. Sąd ustalił charakter wykonywanej przez wnioskodawcę pracy na podstawie zeznań świadków – osób, które w spornym okresie razem z nim pracowały. Zważywszy, że świadek C. J. był kierownikiem, a zatem przełożonym wnioskodawcy, należy uznać że dysponował on bezpośrednią, szczegółową, a co za tym idzie wiarygodną wiedzą co do zakresu obowiązków wnioskodawcy oraz warunków w jakich jego praca była świadczona. Taką wiedzą dysponował również świadek W. J.. Wprawdzie pracował na innym niż skarżący wydziale (M-34), ale w bezpośrednim sąsiedztwie wydziału (...), na którym pracował skarżący. Wydział (...), na którym pracował skarżący był wydziałem przygotowawczym. Pracownicy przygotowywali tam z blach detale do dalszej produkcji. Detale były różnej wielkości od małych mających zaledwie 10 mm, po detale o długości 1 metra. Detale były wycinane z blach przez upalaczy przy pomocy palników, a następnie zajmowali się nimi ślusarze, którzy te detale gratowali (czyli usuwali ostre pozostałości metalu przy pomocy gratownicy), szlifowali i fazowali (tzw. załamywanie krawędzi). Fazowania najczęściej dokonuje się na tokarce lub przy pomocy specjalnego młota do fazowań.

Z zeznań świadków W. J., C. J., a także wnioskodawcy wynika, że skarżący jako kontroler jakości kontrolował pracę wykonywaną przez upalaczy, ślusarzy i kowali. Do jego obowiązków należał odbiór i kontrola jakości detali przygotowanych przez upalaczy, ślusarzy i kowali.

Zgodnie z art. 32 ust. 2 ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych, za pracowników zatrudnionych w warunkach szczególnych uważa się pracowników zatrudnionych przy pracach o znacznej szkodliwości dla zdrowia oraz o znacznym stopniu uciążliwości lub wymagających wysokiej sprawności psychofizycznej ze względu na bezpieczeństwo własne i otoczenia.

Za taką pracę w wykazie A stanowiącym załącznik do rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 r. w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze (Dz.U. Nr 8, poz. 43 ze zm.) dział XIV została uznana kontrola międzyoperacyjna, kontrola jakości produkcji i usług oraz dozór inżyniersko-techniczny na oddziałach i wydziałach, w których jako podstawowe wykonywane są prace wymienione w wykazie (poz.24). O zaliczeniu w/w pracy do pracy w szczególnych warunkach decyduje to, czy kontrola odbywała się na oddziałach i wydziałach, w których **jako podstawowe** wykonywane były prace wymienione w wykazie. A zatem, aby praca wnioskodawcy mogła być zaliczoną do pracy wymienionej w dziale XIV pkt 24 do podstawowych kontrolowanych przez niego prac muszą należeć prace wymienione w wykazie A.

Tymczasem wnioskodawca będąc zatrudnionym w charakterze w charakterze samodzielnego kontrolera jakości produkcji kontrolował zarówno pracę pracowników pracujących w szczególnych warunkach tj. upalaczy i kowali jak i pracowników, których praca nie miała takiego charakteru tj. ślusarzy. Ustawodawca do prac w szczególnych warunkach zalicza bowiem prace przy spawaniu i wycinaniu elektrycznym, gazowym, atomowowodorowym (wykaz A dział XIV pkt 12) i taką pracę wykonywali upalacze oraz kucie ręczne w kuźniach przemysłowych (wykaz A dział III poz. 79) i taką pracę wykonywali w kuźni kowale. Nie mniej oprócz kontroli nad upalaczami i kowalami, wnioskodawca kontrolował także jakość prac wykonanych przez ślusarzy. Praca wykonywana przez ślusarzy, która zgodnie z zeznaniami świadków, polegała na gratowaniu, szlifowaniu i fazowaniu wyciętych przez upalaczy z blach detali, nie jest pracą zaliczaną zgodnie z wykazem do pracy w szczególnych warunkach. Potwierdził to pracodawca, który po szczegółowej analizie dokumentów wnioskodawcy i charakterystyki jego pracy, odmówił poświadczenia wykonywania przez niego w spornym okresie pracy w szczególnych warunkach. Wbrew twierdzeniom pełnomocnika wnioskodawcy, pracy ślusarzy mimo, że polegała także na szlifowaniu, nie sposób zaliczyć do prac w warunkach szczególnych wymienionych w wykazie A dziale III poz. 78 polegających na szlifowaniu lub ostrzeniu wyrobów i narzędzi metalowych oraz polerowaniu mechanicznym. Ślusarze na oddziale przygotowawczym nie szlifowali bowiem gotowych wyrobów i narzędzi, jak tego wymaga ustawodawca, a li tylko detale i to niekiedy bardzo drobne (bo 10 mm). Poza tym również pozostałe prace wykonywane przez ślusarzy, a mianowicie gratowanie i fazowanie nie są pracami zaliczanymi przez ustawodawcę do prac w szczególnych warunkach. O szczególnych warunkach pracy ślusarzy nie świadczy wreszcie to, że pracowali w bezpośrednim sąsiedztwie stanowisk upalaczy czyli stanowisk

spawalniczych. W orzecznictwie Sądu Najwyższego ugruntowane jest już stanowisko, że wykonywanie pracy przez pracowników zatrudnionych w bezpośrednim sąsiedztwie stanowisk spawalniczych nie mieści się w określeniu „pracy przy spawaniu” wymienionym w załączniku do rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 r. w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze (Dz.U. Nr 8, poz. 43 ze zm.) i nie uprawnia do wcześniejszej emerytury na podstawie art. 32 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (t.j. Dz.U. z 2015 r. poz. 748) (także z art. 184) (tak por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 14 stycznia 2016 r., II UK 51/14, wyrok Sądu Najwyższego z 29 stycznia 2008 r., I UK 192/07, OSNP 2009 nr 5-9, poz. 79).

Biorąc zatem pod uwagę, że wnioskodawca sprawował kontrolę jakości detali wykonanych zarówno przez pracowników świadczących prace zaliczane do prac w szczególnych warunkach (upalaczy i kowali) jak i pracowników, których praca nie była wykonywana w warunkach szczególnych (ślusarzy), czynności kontrolnych wnioskodawcy nie można zaliczyć do pracy w szczególnych warunkach zgodnie z działem XIV pkt 24. Wnioskodawca nie wykonywał bowiem **stale i w pełnym wymiarze czasu pracy** kontroli jakości produkcji na oddziałach i wydziałach, w których **jako podstawowe** wykonywane są prace wymienione w wykazie.

Tymczasem z zestawienia § 1 i 2 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 roku w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze (Dz. U. Nr 8, poz. 43 ze zm.) wynika, że pracą w szczególnych warunkach jest tylko taka praca, która jest **świadczona stale i w pełnym wymiarze** na stanowiskach wskazanych w załączniku do tego aktu. Warunek wykonywania pracy w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze stale i w pełnym wymiarze czasu pracy obowiązującym na danym stanowisku pracy jest spełniony tylko wówczas, gdy pracownik w ramach obowiązującego go pełnego wymiaru czasu pracy na określonym stanowisku pracy nie wykonuje czynności pracowniczych nie związanych z tym stanowiskiem pracy, ale stale tj. ciągle wykonuje prace w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze (tak też Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 15 listopada 2000 roku, II UKN 39/00, OSNAP 2002/11/272). Praca w warunkach szczególnych to praca, w której pracownik w znaczny sposób jest narażony na niekorzystne dla zdrowia czynniki. Jeżeli zatem owo narażenie nie występuje, lub nie występuje ono stale i przez cały dzień pracy – nie można mówić o pracy wykonywanej w szczególnych warunkach w rozumieniu przepisów emerytalnych (por. wyrok Sądu Apelacyjnego w Łodzi z dnia 11 września 2014 roku, LEX nr 1527046)

W orzecznictwie przyjmuje się, że nie korzysta z uprawnienia do emerytury w niższym wieku emerytalnym pracownik, który nie udowodnił, że wykonywał pracę w szczególnych warunkach w pełnym wymiarze czasu pracy obowiązującym na danym stanowisku (por. np. wyrok z dnia 15 grudnia 1997 r., II UKN 417/97 - OSNP 1998/21/638).

Biorąc zatem pod uwagę, iż wnioskodawca nie wykazał, aby pracował w warunkach szczególnych przez wymagany okres 15 lat, Sąd Okręgowy – Sąd Pracy i Ubezpieczeń Społecznych na podstawie art. 477¹⁴ § 1 k.p.c. orzekł jak w sentencji wyroku.